

Fiskgjuse

Häcker i anslutning till sjöar och större vattendrag samt längs kusterna över större delen av landet. Saknas som häckfågel endast i fjällkedjan. I vissa trakter är förekomsten begränsad på grund av tillgången på lämpliga boträd. Flyttfågel.

Ekologiska krav

Fiskgjusen, vars föda består uteslutande av fisk, häcker i närheten av större sjöar (både näringsrika och näringsfattiga), vattendrag eller kuster. Boet placeras med utsikt över omgivningarna, oftast i toppen av äldre, plattkroniga tallar med tillräckligt grova grenar för att bära det stora risboet. I bland utnyttjar den andra trädslag, kraftledningsstolpar, höga skorstenar eller liknande.

Boet ligger ofta vid fiskesjöarna på öar eller uddar, men kan ibland ligga upp till 15 km från fiskevattnen. Boträdet står oftast relativt öppet, nära stranden eller i hållmarksskog, på tallmyrar eller solitärt på hyggen. Särskilda sitt-träd behövs nära boträdet. Samma boplatser används oftast år från år under långa tider. Ett enskilt par kan ha flera bon som används omväxlande. Ibland övertas fiskgjusebon av havsörn.

Utbredning och regionala skillnader

Arten häcker med varierande täthet spridd över större delen av landet. Förekomsten i norra Sveriges inland är generellt svagare och den saknas i fjällkedjan. Särskilt starka populationer finns i områden med större sjöar, t.ex. södra Småland, Vänern, Mälardalen, Södermanland samt kring nedre Dalälven.

Indikator på skyddsvärd skog

Saknar signalvärde för skyddsvärda skogsmiljöer.

Faktorer som missgynnar eller hotar arten

Arten är känslig för störning, särskilt under ruvningstiden. Känsligheten varierar dock mellan olika par. Störst problem uppstår när människor uppehåller sig längre stunder i boets direkta närhet under perioden 1 april–1 augusti.

Behov av hänsyn – allmänt

I normalfallet är god miljöhänsyn tillräckligt. Hänsyn ska främst tas mot boplatser (bon som används och alternativbon). Graden av störningskänslighet varierar mellan enskilda par och beror bland annat på hur terrängen ser ut. Arten är extra känslig för störning inom synhåll från boet.

Kännedom om häckningslokaler för fiskgjuse bör inte spridas till andra personer än berörda markägare och de som utför skogsbruksåtgärder.

Miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder

- Lämna sådana träd (särskilt plattkronade tallar) som har förutsättningar för att fungera som framtida boträd för rovfåglar som hänsynsträd vid avverkningar. Förlägg gärna sådana åtgärder så att framtida konflikter med skogsbruk eller andra intressen minimeras.
- Avstå från skogliga åtgärder, inklusive röjning och plantering, inom 500 m avstånd från bebodda bon under perioden 1 april–31 augusti. Avståndet beror dock på topografi och boets placering.
- Lämna vid behov en skyddszon kring boplatser vid avverkning eller gallring. Botrådets placering styr behovet av skyddszon vilket måste bedömas från fall till fall, men skyddszonen bör vara tillräckligt bred för att behålla skydd mot insyn, erbjuda lämpliga sittplatser och förhindra att boträdet blåser ner.
- Avstå från skogsbruksåtgärder i hänsynskrävande miljöer, som på uddar eller öar med äldre skog eller hållmarkstallskog där det häckar fiskgjuse.
- Undvik att dra skogsbilvägar inom 200 meter från boplatser.

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

- Gör naturvårdsavsättningar i äldre skog i lämpliga områden för fiskgjuse, t.ex. på uddar och i hållmarksområden.
- Fiskgjusen accepterar gärna konstgjorda bon.

Områdesskydd och frivilliga avsättningar

Häckande fiskgjuse är i normalfallet inte i behov av områdesskydd eller frivilliga avsättningar.

I områden med mycket rörligt friluftsliv kan det finnas skäl att belägga området kring utsatta boplatser med tillträdesförbud. Ett fågelskyddsområde med lämpliga föreskrifter kan inrättas av Länsstyrelsen.

Skogsvårdslagstiftningen

- Spara äldre träd vid ägo gränser, spara biologiskt värdefulla träd som till exempel boträd (SKVFS 7:8).
- Avverkning eller skogsvårdsåtgärder får inte ske på skogliga impediment >0,1 hektar (SVL 13a§).
- Undvik skogsbruksåtgärder som kan skada hänsynskrävande miljöer, som t.ex. strandskogar med naturskogskaraktär, äldre skog på uddar och öar, äldre hållmarksskog, äldre sandtallskogar, naturskogsrester, m.m. (SKSFS 7:17).
- Lämna funktionella skyddszoner med träd och buskar mot rovfågelsbon (SKSFS 7:21).

Lästips

Artfakta för fiskgjuse. ArtDatabankens webbplats,
<http://artfakta.artdatabanken.se//taxon/100096>

Populationsstorlek: 4100 par

Populationsutveckling:

1980–2012: ökning 30 %

2001–2012: stabil

Rödlistestatus 2015: Livskraftig (LC)

Fågeldirektivets Bilaga 1: Ja